דשלקי ליה שבעא זימני ואי לא שקלי (א) ליה מסרח וכפסולת מתוך אוכל דמי: והטוחן: א"ר פפא °האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן אמר רב מנשה האי מאן דסלית סילתי חייב משום טוחן אמר רב אשי אי קפיד אמשחתא חייב משום מחתך: והלש והאופה: אמר רב פפא שבק תנא דידן בישול סממנין דהוה במשכן ונקט אופה? תנא דידן סידורא דפת נקט. אמר רב אחא בר רב עוירא *האי מאן דשדא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל, פשיטא? מהו דתימא לשרורי מנא הא מיכוין קמ"ל דמירפא רפי והדר קמיט. אמר רבה בר רב הונא האי מאן דארתח כופרא חייב משום מבשל, פשיטא? מהו דתימא כיון דהדר ואיקשא אימא לא קמ"ל, אמר רבא האי מאן דעבד חביתא חייב משום שבע חטאות, תנורא חייב משום שמונה חטאות. אמר אביי האי מאן דעבד *חלתא חייב אחת עשרה חטאות ואי חייטיה לפומיה חייב שלש עשרה חטאות: הגוזז את הצמר והמלבנו: אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן המטוה צמר שעל גבי בהמה בשבת חייב שלש חטאות אחת משום גוזז ואחת משום מנפץ ואחת משום טווה. רב כהנא אמר אין דרך גזיזה בכך ואין דרך מנפץ בכך ואין דרך טווי בכך, ולא? והתניא משמיה דרבי נחמיה *שטוף בעזים וטוו בעזים אלמא טויה על גבי בהמה שמה טויה? חכמה יתירה שאני. תנו רבנן התולש את הכנף והקוטמו והמורטו חייב שלש חטאות (*וא"ר) שמעון בן לקיש °תולש חייב משום גוזז קוטם חייב משום מחתך ממרט חייב משום ממחק: הקושר והמתיר: קשירה במשכן היכא הוא? אמר רבא (ב) שכן קושרין ביתדות אהלים *(קושרים) ההוא קושר על מנת להתיר הוא? אלא אמר אביי שכן אורגי יריעות שנפסקה להן נימא קושרים אותה, א"ל רבא תרצת קושר, מתיר מאי איכא למימר, וכי תימא °דאי מתרמי ליה תרי (ג) (חוטי) קיטרי בהדי הדדי שרי חד וקטר חד, *השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני ממ"ה הקב"ה עושין? אלא אמר רבא ואיתימא רבי עילאי שכן צדי חלזון קושרין ומתירין: והתופר שתי תפירות: והא לא קיימא? אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן והוא שקשרן: הקורע על מנת לתפור: קריעה במשכן מי הוה? רבה ורבי זירא דאמרי תרווייהו

שכן

רש"י

דשלקי ליה שבעא זימנין. למתקן: ואי לא שקלי ליה לאוכל מתוך הפסולת מתוך שהוא רך ונימוק ע"י שנשלק הרבה: מסרח. והלכך אוכל נמי כל זמן שמעורב בו הוי כפסולת ומיהו אוכל הוא ומחמירין עליה למיהוי ההוא דשקיל כפסולת מתוך אוכל ול"נ הבורר תורמוסין מתוך פסולת שלהן משלקן פעם אחת ממרקן ומערין אותן המים וכורך המתולעות שלהן כמו שעושין לפולין וכן בכל פעם ופעם והא בורר האוכל ומניח הפסולת ואי לא שלקי ליה מסרח גרסינן הלכך משלקים פעמים ושלש חשיב ליה פסולת האוכל ואי שביק להו הכי דלא הדר שליק להו מסרחי וכשהוא נוטלן מתוך שאר מינין גרועין המעורבין בהן כפסולת מתוך אוכל דמי דהנהו שאר מינין לא מסרחי דגמר להו בישולייהו פעם ראשונה ושניה ורביעית הכוי גרים ואי שקלי ליה מסרח כשנוטלו נימוח בין אצבעותיו ונמאס הלכך ההוא דשקיל הוי כפסולת והנשאר הוי אוכל עד שחוזר וטמנו: דפריס סילקא. במ"ם גרסינן ולא בסמ"ך כדפירש בהעור והרוטב (חולין דף קכ:) מאי קיפה פירמא מינצ"ר בלע"ז מחתכו הדק: דסלית סילתי. עצים דקים להבעיר אש: ואי קפיד אמשחתא. לאותכן במדה: ממחק. העור מקצעו במדה: ונקט אופה. דלא שייך במלאכת המשכן כלל: סדורא דפת. שהתחיל בו נקט ואופה במקום בשול דסממנין הוא' לאה' בישול דפת: דשדא סיכתא. שהשליך יתד לח לתנור חם ליבשו שיתקשה: לשרורי. לחזק ואין כאן בישול: דמרפי רפי. ע"י חום האור והמים שבתוכו יוצאין ולאחר שיצאו מימיו קמיט מתקשה וכי רפי ברישא הוי בישולו: דארתח כופרא. שהתיך זפת: דעבד חביתא. של חרס: שבע חטאות. טוחן הרגבים ושוחקן הדק הוי טוחן, ובורר הגרוזות הגסות מתוכן הרי שתים ומרקידן בנפה, ומגבל הטיט דהיינו לש וממרח הטיט כשעושה הגולם שיהא חלק הרי ממחק ומבעיר את האור בכבשן ומצרפו בתוכו הרי מבשל חיובא דתופר ליכא דאין צריך אלא לעפרה: תנור חייב שמנה. דלאחר שנצרפו בכבשן הוא טח עליו טפילה שיהא עב וחומו מתקיים והוא גמר מלאכתו ואמרינן לקמן (דף עה:) כל מידי דהוי גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש אבל גבי חבית ליכא משום מכה בפטיש דמאליה נגמרה מלאכתו בתנור: חלתא. סורת של קנים: חייב י"א. זומר הקנים והוא צריך להם חייב משום קוצר ומשום נוטע, אספם יחד הרי זה מעמר, בירר יפות הרי זה בורר [illegible] דקות מחאת-שתים או שלש הרי זה טוחן, התכן במדה הרי זה מחתך, הסיך השתי הרי זה מיסך, ארג אחת [illegible] להעמידו הרי עושה שתי בתי נירין(ד), ארג הרי זה אורג, חתך לאחר אריגתה כדי להשוותם הרי זה מכה בפטיש כד [illegible] דשקיל אקופי מגלימי חייב משום מכה בפטיש הרי י"א: ואי חייטיה לפומיה. לעשות לה שפה הוסיף כאן [illegible] לאחר התפירה, ומשום בונה ליכא לחיוביה לא בחבית ולא בתנור ולא בכוורת-דאין בנין בכלים, מפשיט ליכא למימר בקנים דאין הפשטה אלא בעור וי"מ שקודח נקבים בעץ שתוחבין בו ראשי הקנים של שתי ומחייב ליה משום טוחן ולא נהירא לי דההיא טחינה שאינה צריכה לגופה היא וטוב לי לפרש שעושה אותן דקות והוי כמאן דסלית סילתי: שטוף בעזים וטוו בעזים. קרא קדריש "טוו את העזים" (שמות לה) בגופן של עזים משמע: חכמה יתירה. כדכתיב "וכל אשה חכמת לב" אבל להדיוט אין דרכו בכך והוי כלאחר יד: את הכנף. נוצה גדולה מן כנף העוף: והקוטמו. לאחר שתלשו חותך ראשו שהוא דק וראוי להניחו בכר וכסת: והמורטו. לצד זנבו שהוא קשה מורט שערו מכאן ומכאן ומשליך הקנה ונותן השיער בכר וכסת: משום מחתך. דקפיד לחתוך עד מקום שהוא ראוי וגם מן הקנה אורג כובעים ועושה כובעים מכנפי עוף בלא שיער: משום ממחק. דתנן גבי עור "הממחקו": ביתדות אהלים. טעלים יתידות בקרקע כדכתיב יתדות המשכן וקושרין היריעות בהן במיתריהם: קושר ע"מ להתיר הוא. וכי האי גוונא פטרינן ליה לקמן דתנן כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו: בהדי הדדי. בשני חוטין זה אצל זה: שרי חד. לאחר אריגתן מתיר האחד מפני שבולטין ונראין: וקטר חד. כלומר מניח כמו שהוא: השתא כו' (ה) אין עושין. שכשמתירו נראה הנקב ביריעה שחוטיה היו כפולין ששה והיו גסין ומתחלה היו זריזין בכך וכי מתרמו להו תרי קיטרי קושרין האחד ונותקין החוט השני מלמטה ולמעלה ומספקן בחוט ארוך וקושרין למעלה ולמטה ואין שם שנים קשרים סמוכין: צדי חלזון. לצבוע התכלת בדמו, והוא כמין דג קטן ועולה אחת לשבעים שנה: קושרין ומתירין. שכל רשתות עשויות קשרים קשרים והן קשרי קיימא ופעמים שצריך ליטול חוטין מרשת זו ולהוסיף על זו מתיר מכאן וקושר מכאן: והא לא קיימא. הכי וכיון דלא קיימא לאו מלאכה היא: שקשרן. שקשר שני ראשי החוט:

דרגה

תוספות

האי מאן דפריס סילקא. דוקא בסילקא שייך טחינה אבל שאר אוכלין שרי*: מהו דתימא לשרורי מנא קא מכוין. ה"פ ואין בו בשול כלל קמ"ל דנהי דלשרורי מנא קא מכוין בשול מיהא יש בו דמירפא רפי והדר קמיט וחייב אבל אין לפרש קמ"ל דלא אמרי' לשרורי מנא קא מכוין דבפרק אין מעמידין (ע"ז לח.) אמרי' גבי האי נכרי דשדא סיכתא לאתונא אי קבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי ופריך פשיטא ומשני מהו דתימא לבשולי מנא קא מכוין קמ"ל לשרורי מנא קא מכוין: חביתא ותנורא וחלתא. פי' רש"י דמשום בונה לא מיחייב דאין בנין בכלים ואין נראה דדוקא במחזיר מטה ומטרה של חוליות אמרי' *דאין בנין בכלים אבל כשעושה לגמרי כל הכלי מיחייב משום בונה דאמרינן בריש הבונה (לקמן ד' קב) האי מאן דעייל שופתא בקופינא דמרא חייב משום בונה ול"ע דלא ליקשי ממגופה בכלי זכוכית דסוף פרקין*: חכמה יתירה שאני. והעושים אותם בטלה דעתם אצל כל אדם כדאמרינן בהמצניע (לקמן ד' צב) גבי אנשי הוצל: שכן צדי חלזון כו'. בריש אלו קשרים (לקמן קיא:) פירש בקונט' קושרין ומתירין פעמים קושרין את המכמורת ופעמים מתירין אותם:

שכן

עין משפט נר מצוה

[ועי' בתוס' לקמן קיד: ד"ה אלא לקיבת ירק כו' ע"ש]

מד א מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה ה ופ"ח הלכה טו ופכ"א הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שכא סעיף יב:

מה ב מיי' שם פ"ח הלכה טו:

מו ג ד מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ו סמג שם:

מז ה מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יג:

מח ו ז מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ז:

[לעיל מו. עי' תוס' שם ד"ה דתוליות]

מט ח מיי' פי"א מהל' שבת הלכה ז:

נ ט שם הלכה ו:

נא י מיי' פ"י שם הל' א סמג שם טוש"ע או"ח סימן שיז סעיף א:

נב כ מיי' שם הל"ט:

נג ל מיי' שם הלכה י:

[פי' הערוך ע"ז באריכות המלה בערך תלתא ע"ש דקתני חייב משום בונה ולא קתני זה שכי רש"י הכא בד"ה חייב משום ממחק עיי"ש וכזה תבין דעת וסברת תוס' ד"ה חביתא]

רבינו חננאל

מקשינן ופרקינן לפרושי שמעתיה דאמרינן לימא כסבר חזקיה אוכל מתוך פסולת אסור · ושנינן שאני תורמסין דשלקי להו ז' זמני כו' שמעינן מינה דאוכל מתוך הפסולת זולתי תורמסין שרי וכדאביי דשרי לאלתר כי היכי דלא תקשי חדא אחברתה וכבר פירשנוהו השמועה סלקא כאביי וכרב אשי וכחזקיה שמעינן מדברי שלשתן כי בורר ואוכל ביד בורר ומניח ביד שרי ולא כל היכא דבעי שרי אלא ברירת אוכל מתוך פסולת אבל פסולת מתוך אוכל לאו והאוכל מתוך פסול' דשרי[היינו] לברור ולאכול או לברור ולהניח כדי לאוכלו לאלתר על השלחן כמו שפירשנו אבל להניח שלא לאלתר לא וזה שאמרנו כי מותר לברור ולאכול ולברור ולהניח ולאוכלו לאלתר שרי ה"מ ביד אבל בקנון ובתמחוי לא ואם בירר פטור אבל אסור ובנפה ובכברה דברי הכל אסור ואם בירר נעשה כמי שבירר לאוצר בשגג חייב חטאת ואע"פ דגרסינן (גיטין כז כח) לענין מי שאבד לו גט אם מצאו לאלתר כשר ואמרינן היכי דמי לאלתר י"א כל שלא עבר [אדם] שם ואחרים אומרים כל שלא שהה אדם שם הכא כיון דאשכחינן מפורש בתלמוד א"י כוותיה עבדינן ומסקינן לשמעתיה שיעור מה שמיסב על השלחן באותה סעודה בלבד וכענין הזה גרסינן בגמרא ביו"ט פרק א' (ביצה יג:) תנן התם המקלף שעורין מקלף אחת אחת על יד ואוכל. ואם קילף ונתן לתוך חיקו חייב. א"ר אלעזר וכן לשבת. והא רב מקלפי ליה כסי כסי ור' חייא מקלפי ליה כסי כסי אלא אי אתמר אסיפא איתמר המולל מלילות של חיטין (למחר) מנפח על יד על יד ואוכל ואם נפח ונתן לתוך ידו חייב · א"ר אלעזר וכן לשבת · מ"ט דמלאכת מחשבת אסרה תורה והאי לאו מלאכת מחשבת היא · דלא קא מכוון במלאכה אלא לאכילה בלבד ולפי' א' כיצד מנפח ואסיק' א"ר אלעזר מנפח בידו אחת ובכל כחו · הטוחן אמר רב פפא האי מאן דפריס סילקא · פי' כעין כתישה ולא כעין חיתוך חייב משום טוחן וכן מאן דסלית סילתי פי' עצי דקלים שעומדין שיבי שיבי כעין גימין וכשמפרק הגימין הללו יוצא ביניהם כמין קמח דק לפי' (המנפץ) חייב משום טוחן ואי קפיד אמשחתא כלומר אם מתכוין לחתוך אלו סילתי זרת זרת אורך כל אחד ואחד חייב משום מחתך · הלש והאופה אמר רב פפא שביק בישול סממנים ונקט אפיה ולא מפרש [illegible] *) ואשכחן בירושלמי דאמר הכי את חמי אפיה תולדת בישול הוא ואת אמרת הכן אלא כיון דתני סדר עיסה תניתא בהדייהו: ההוא דשחק [מלח] חקה (מלא) [פלפלין] חייב משום טוחן. האי מאן [illegible] קילורין מלוגמא סממנין חייב משום לש. מאן דשרא סיכתא לאתונא חייב משום מבשל פי' הנותן יתידות לחים בכבשן כדי לייבשן לנעצם בספינות וכיוצא בהן. פי' לשרורי לחזק ויש מי שאומרים סיכתא הן גלל בהמה דקיקין אם הטילם לכבשן מה שחייב משום מבעיר הרי חייב. ועוד חייב משום מבשל. וזה שנצרך לומר כן דלא תימא אין המפתר כלי חרס מבשל מפני שמחזיק הכלי. אשמעי' דמירפא

*) לפנינו בגמ' מפרש בהדיא הטעם משום דסידורא דפת נקיט וכמש"כ בירושלמי ואולי דלפני רבינו לא היה זה בנוסחת הגמ'.

מסורת הש"ס

פ"ו נט.

לקמן לט.

בכורות כה.

[תוספתא פ"י]

[צ"ל אמר]

א"ל אביי כצ"ל

[פסחים עב: יומא מז.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבעא זמני ואי (לא שקלי) תא"מ ונ"ב ס"א לא שלקי וס"א ואי שקלי: (ב) שם אמר רבה שכן קושרים ביתדו' אהלים ההוא כצ"ל ותיבת קושרין נמחק: (ג) שם דאי מיתרמו ליה תרי קיטרי כצ"ל ותיבת חוטי נמחק: (ד) רש"י ד"ה חייב וכו' עושה שתי בתי נירין. כ"ב ולקמן ר"פ האורג פי' רש"י דהך לאו נירין ממש כו' ע"ש בדף קה ע"א: (ה) ד"ה השתא כו' כשמתירו נראה כצ"ל ותיבות אין עושין נמחק:

רב נסים גאון

שכן צדי חלזון קושרין ומתירין. וזה חלזון היו צובעין בדמו תכלת ומשכחת לה במנחות בפרק התכלת (דף מד) תנו רבנן חלזון זה גופו דומה לים ברייתו דומה לדג ועולה פעם אחת לע' שנה ובדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים ואמרו עוד (שם מג) אמר ליה אביי לרב שמואל בר יהודה הא תכילתא היכא צבעיתו אמר ליה מייתינן דם חלזון וסמנין כו':

גליון הש"ס גמ' האי מאן דפריס סילקא חייב. עי' לקמן דף קכח ע"א ברש"י ד"ה שלא יקטום: שם תולש חייב משום גוזז. עי' לקמן דף קז ע"ב ובחידושי רשב"א שם: שם דאי מתרמי ליה תרי חוטי. עי' לעיל דף עג ע"א תוס' ד"ה הקושר: שם השתא לפני מלך וכו'. פסחים דף סה ע"ב יומא דף מו ע"א:

נושא
פרטי
מלאכות
(עד דף צה:)

מבנה △
פעולות שחייבין
משום מבשל
והסבר הגמ' למה
כן אף אינו פשיטא

מבנה ▲
"האי מאן" דעבד...
ידיעת דברים שונים
בשבת שמחייבים
ריבוי חטאות

○ הדגשת מספר
החטאות

נושא
טווית צמר על גב
הבהמה

נושא
מריטת נוצה בשבת

נושא/מבנה
שלבים להסביר
איפה היו מלאכות
קושר ומתיר
בבנין המשכן

נושא
• תפירה
• קורע על מנת
לתפור

*מציין לשים לב למספרים כאן
7-8-11-13